

Sprawozdanie z realizacji Rezultatu 2 w projekcie TRACKS: Transitions Children and Kindergarten¹

Tytuł dokumentu	Raport z realizacji Rezultatu 2 w projekcie TRACKS
Status	Finalny
Powiązanie z celami TRACKS	O2
Typ dokumentu	Raport
Data publikacji – j. angielski	Sierpień 2019
Odpowiedzialny Partner	Uniwersytet w Gandawie
Autorzy	Magdalena Ślusarczyk, Paula Pustułka, Lucia Balduzzi, Arianna Lazzari, Chiara Dalledonne Vandini, Jan de Mets, Sofie Verschaeve, Monika Rościszewska-Woźniak, Urszula Majerska, Lara Furieri
Poziom upowszechnienia	Publiczny

¹Badania, których wyniki przedstawiamy zostały sfinansowane przez program Erasmus+ koordynowany przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji, numer kontraktu No. 2017-1-PL01-KA201-038560, Akcja KA2 – Współpraca dla Innowacji i Wymiany Dobrych Praktyk, KA201 – Strategiczne Partnerstwa na Rzecz Edukacji Szkolnej.

Dokument można wykorzystywać zgodnie z licencją CC-Uznanie autorstwa (CC-BY).

Wsparcie Komisji Europejskiej dla produkcji tej publikacji nie stanowi poparcia dla treści, które odzwierciedlają jedynie poglądy autorów, a Komisja nie może zostać pociągnięta do odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.

Drugi z celów projektu TRACKS został sformułowany następująco:

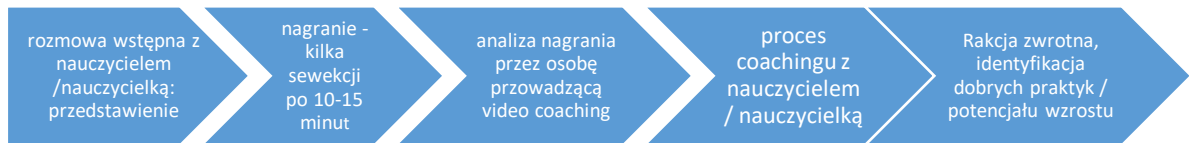
Przygotowanie narzędzi wspierających nauczycieli z obszaru ECEC w działaniach na rzecz niwelowania nierówności i zwiększania równości szans edukacyjnych dzieci ze zróżnicowanych środowisk i z różnymi potrzebami

Rezultat 2 jest został zakończony, wszystkie zaplanowane aktywności zostały przeprowadzone. Ostatecznym rezultatem tej części projektu jest podręcznik użycia metody video coachingu: [Skrzynka z narzędziami. Wskazówki do analizy nagrań oraz video-coachingu jako narzędzia wsparcia i profesjonalizacji nauczycieli i edukatorów przedszkolnych i wczesnoszkolnych \(ECEC\) oraz studentów pedagogiki](#) przedstawiający jej założenia, zasady realizacji wraz z przykładami, możliwe strategie analizy zebranego materiału i wykorzystania go dla poprawy jakości pracy z dziećmi w obszarze ECEC. W naszym przypadku skupiamy się przede wszystkim, na dwóch aspektach:

– w jaki sposób metoda ta może być użyta nie tylko do poprawy jakości kształcenia poprzez profesjonalizację, ale szczególnie do **facylitacji procesów inkluzji (edukacja włączająca)**,

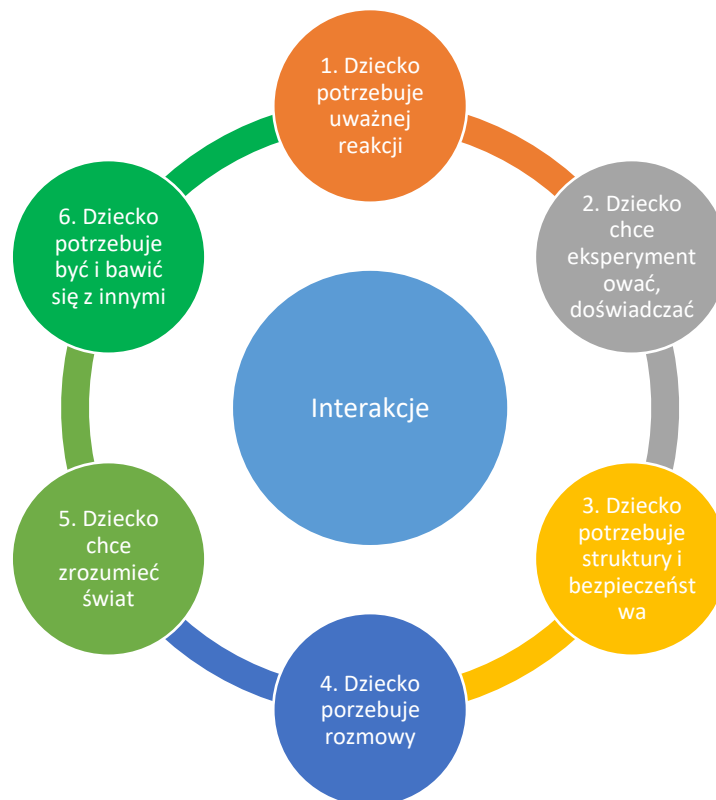
– jak postępować, by nie pozostać na samym włączeniu dzieci ze środowisk zagrożonych wykluczeniem (w przypadku projektu dzieci z niepełnosprawnościami, o pochodzeniu migracyjnym oraz z rodzin cechujących się niskim statusem społeczno-ekonomicznym lub pochodzących z regionów o niższym poziomie rozwoju ekonomicznego), ale prowadzić do **integracji całości grupy**. W ramach naszej pracy zwracamy uwagę na trudność pracy w obszarze ECEC, złożoność i wielowymiarowość decyzji oraz pozwalamy przyjrzeć się zmianom pozycji zarówno nauczycieli, jak i dzieci.

Na podstawie wyników analizy literatury oraz badań i przede wszystkim działań podjętych w ramach Rezultatu 1 (Output 1) powstała **rama analityczna projektu TRACKS** (rys. 1), która jest podstawą analizy nagrania. Rekomendowany schemat postępowania wygląda więc następująco:

Rozmowę opieramy na 6 aspektach rozwoju, potrzebach dzieci, które jak zakładamy są konieczne do uzyskania pełnych i bogatych interakcji z dziećmi i między dziećmi. Nie są one ułożone hierarchicznie, ale bardziej liniowo czy cyrkularnie. W różnych sytuacjach, jakich doświadcza dziecko, jedne aspekty będą się wybijać a inne mogą zostać ledwie zauważone czy nieobecne w danym momencie.

Rys. 1. Rama analityczna projektu TRACKs do analizy (Toolbox Element 1)

Oprac. Sofie Verschaeve

Badacz / nauczyciel / superwizor analizując nagranie patrzy przez pryzmat tych wymiarów. Istotą metody jest **wzrost**, więc założeniem jest przede wszystkim wskazywanie **dobrych**

praktyk. Wstępnym (praca jest w toku) rozwinięciem wymiarów są pytania / wskazówki pomocne przy analizie nagrania, zarówno, gdy nagrywający ogląda sam, jak i z nauczycielem:

Toolbox Element 2: Pytania do sesji coachingowych (wynikające z ramy analitycznej)	
<p>Wymiar 1 Uwaga, ciepło i wsparcie emocjonalne</p>	<p>Dziecko sygnalizuje potrzebę uzyskania odpowiedzi nacechowanych empatią, cieszy się czułym dotykiem, sytuacją, gdy nadchodzi jego kolejka, by działać, bliskością fizyczną, kontaktem wzrokowym, ciepłym tonem głosu opiekunów i ich uśmiechem skierowanym do niego. Chce czuć się dobrze i mieć poczucie przynależności i zaangażowania w grupie. Lubi być naśladowane, cieszy je potwierdzenie słuszności zachowania przez odbicie lub opis. Reakcje opiekunów uczą je i cieszą.</p>
<p>Pytania</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jak nauczycielka obdarza dzieci uwagą – sposoby, formy zauważania (werbalny, dotyk, sygnały etc.)? 2. Jak dzieci siebie obdarzają uwagą? 3. Czy są dzieci, które nie zostały zauważone? Przez kogo? Dlaczego? 4. Czy są dzieci, które unikają kontaktu? 5. Jakie są reakcje nauczycieli / opiekunów oraz grupy w stosunku do dzieci, które nie biorą udziału w aktywnościach (strategie inkluzji stosowane przez nauczycieli / opiekunów i inne dzieci)? 6. Które zachowania są warte powtórzenia? Które można by rozbudować / wzbogacić? Jak?
<p>Wymiar 2 Bezpieczeństwo i zasady</p>	<p>Dziecko lubi jasne reguły i przewidywalne środowisko. Docenia konsekwencję i szacunek podczas zawierania umów. Jest szczególnie wrażliwe na komunikaty typu „Ja” (opisywanie zachowania, wskazanie konsekwencji, nazwanie uczuć / emocji). Dziecko może nauczyć się mocy empatii.</p>

Pytania	<ol style="list-style-type: none">1. Jakie umowy zawarł nauczyciel z dziećmi, czy się do nich odwoływał?2. Czy wszystkie dzieci rozumieją zasady?3. Jaki nastrój panował w grupie?4. Jak reagował nauczyciel na trudne zachowania dzieci?5. Czy dzieci mają szansę same rozwiązywać konflikty?6. W jakich sytuacjach dzieci mogły uczyć się i doświadczać empatii?
Wymiar 3 Eksperymentowanie	Dziecko lubi próbować różnych działań samodzielnie. Dziecko chce eksplorować, eksperymentować, odkrywać, badać, działać. Cieszy się pozytywnym potwierdzeniem swojej aktywności. Lubi rozmawiać o czynach, uczuciach, doświadczeniach. Dziecko potrzebuje poczucia bezpieczeństwa i stymulującego środowiska, by odważyć się próbować swoich sił.
Pytania	<ol style="list-style-type: none">1. W jakich sytuacjach dzieci miały swobodę działania?2. Na ile wyposażenie sali, zabawki, sprzęty inspirują dzieci do działania?3. W czym przejawiała się samodzielność dzieci?4. Z kim i jak dzieliły się dzieci swoimi doświadczeniami, wykonanymi pracami?
Wymiar 4 Rozmowa	Dziecko cieszy się stymulującą przestrzenią, która pasuje do jego zainteresowań i potrzeb (zabawy). W takiej przestrzeni chętnie podejmuje wyzwania. Dziecko lubi się rozwijać we własnym tempie. Potrzebuje wolności wyboru, a także stymulacji i czasu: aby myśleć o odpowiedziach na pytania i mówić, rozumować, prowadzić dialog, porównywać, rozważać, planować, patrzeć w przyszłość, rozwiązywać problemy. Dziecko potrzebuje bogatych interakcji. Uczy się w sytuacjach, gdy inni „myślą na głos”, czerpie wsparcie z

	„mówienia lustrzanego” nauczyciela oraz z atmosfery refleksji i uznania.
Pytania	<ol style="list-style-type: none">1. W jakich sytuacjach dzieci mogły rozmawiać ze sobą a w jakich z nauczycielem2. Jaki był język nauczycielki?3. Czy były dzieci, które nie odzywały się, bo nie miały takiej szansy? Dlaczego?4. Czy były dzieci, które nie odzywały się, bo nie chciały? Jaka była reakcja opiekunów?5. Czy podejmowano działania zachęcające do rozmowy?6. Jakie strategie językowe są stosowane przez nauczycieli / opiekunów i dzieci?
Wymiar 5 Poznawanie i rozumienie świata	Dziecko lubi mieć okazję do mówienia / wchodzenia w konwersację: wypowiedzania słów, budowania zdań, formułowania myśli, opowiadania o tym, co je interesuje. Lubi odpowiadać na otwarte pytania, rozmawiać z innymi dziećmi i grać w gry słowne. Dziecko uczy się, słuchając innych dzieci. W tym wymiarze skupiamy się też na zaangażowaniu partycypacji wszystkich dzieci w aktywności i strategiach angażowania.
Pytania	<ol style="list-style-type: none">1. W co bawiły się dzieci? Co je inspirowało?2. Jak wyglądały zabawy?3. Czego do nich używały?4. Jakie aktywności były preferowane? Dlaczego?5. Jakie pytania stawiał nauczyciel / opiekun? Jak wyglądały odpowiedzi dzieci i reakcja zwrotna nauczycieli / opiekunów?
Wymiar 6 Zabawa i kontakty z innymi	Dziecko lubi nawiązywać kontakty z innymi dziećmi. Oczekuje, że jego próby nawiązania interakcji zostaną docenione i odwzajemnione. Lubi bawić się z innymi

	dziećmi, wchodzić w role społeczne. Dziecko potrzebuje przewodnika w rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych.
Pytania	<ol style="list-style-type: none">1. W jakich grupach bawiły się dzieci?2. Jak zmienia się układ grup? Od czego to zależy?3. Czy któreś z dzieci stale bawiło się samo? Dlaczego? Jaka była reakcja nauczyciela?4. Które zajęcia zachęcały do podejmowania wspólnych działań /5. Które zajęcia wymagały koordynacji / podziału pracy? Jak dzieci sobie z tym radziły?6. Czy i w jakim stopniu występowały sytuacje konfliktowe? Jakie były strategie rozwiązywania?

Podsumowanie prac nad Rezultatem 2. Sierpień 2019

Proces coachingu został zrealizowany w każdym z krajów partnerskich, a efekty sesji coachingowych diskutowaliśmy podczas spotkań transnarodowych oraz telekonferencji, jak i na spotkaniach zespołów krajowych. Pytania zostały rozbudowywane, a rama zmodyfikowana poprzez reakcje zwrotne beneficjentów. Jej ostateczna wersja wraz pytaniami pomocniczymi / prowadzącymi stała się częścią podręcznika *Skrzynka z narzędziami* (Element 1 i 2).

Równolegle toczyły się dyskusje na temat wykorzystania metody: krajowe zespoły TRACKs konsultowały się z ekspertami lokalnymi, a także wspólnie uczestniczyły w tworzeniu roboczej wersji przewodnika i omawiały ją podczas wideokonferencji, spotkań i korespondencji e-mailowej, przy czym najważniejsze było spotkanie transnarodowe w czerwcu 2019 w Gandawie. Ostatecznie prace zakończyły się pod koniec sierpnia 2019 r. Skoro celem projektu była dekonstrukcja i problematyzacja sytuacji edukacyjnych, to zależało nam, by zrozumieć, w jaki sposób metoda video coachingu i analiza video są używane przez nauczycieli, jaki widzą w nich potencjał i na jakie problemy napotkali. Wspólnie analizowaliśmy problematyczne kwestie i zastanawialiśmy się nad momentami, które nauczyciele uznali za ważne i mające szczególne znaczenie. Zbiorowa refleksja i analiza praktyk edukacyjnych daje naszym zdaniem duże szanse na zbiorowy rozwój zawodowy (tj. nie tylko pojedynczych nauczycieli, ale także całej placówki).

Ostatnim etapem prac w ramach Rezultatu 2 było przygotowanie ostatecznej wersji przewodnika. Ostatecznie zdecydowaliśmy się podzielić go na trzy części. Pierwszą część tworzą dwa rozdziały (A i B) obejmujące: wprowadzenie teoretyczne i praktyczne: przedstawienie założeń teoretycznych i koncepcje zastosowanych w projekcie TRACKs. Druga część (A i B) jest poświęcona praktycznym wskazówkom dotyczącym realizacji wideo coachingu i analizy wideo oraz rozwiązywania problemów etycznych. Wreszcie trzecia część obejmuje rozdziały A, B i C i składa się z trzech krótkich opisów przypadków krajowych jako perspektywy i ilustracji (bardziej rozszerzona analiza i szczegółowe wyjaśnienia, w jaki sposób pracował każdy z zespołów, jak również dodatkowe narzędzia i wskazówki praktyczne zostaną opublikowane w ramach Rezultatu 3). Poniżej prezentujemy **Spis treści Skrzynki z narzędziami**:

Erasmus+

Wprowadzenie

A – Z jakimi wyzwaniami mierzymy się w projekcie TRACKs?

B – Wyniki prowadzonych badań

C – Nasza skrzynka z narzędziami – co tu znajdziecie?

CZĘŚĆ 1 – Zarys podejścia

A – O profesjonalizacji opieki i edukacji dla najmłodszych

1 – W kierunku kompetentnego systemu

2 – Kultura refleksji

3 – Doświadczenia, które otwierają drogę

B – O interakcjach wysokiej jakości, budowaniu ram i percepcji rzeczywistości

1 – Siedem dźwigni - aby każdemu dziecku zagwarantować równe szanse edukacyjne i rozwojowe

Cztery dźwignie budowania interakcji wysokiej jakości

Trzy dźwignie budowania ram i percepcji

2 – Model interakcji wysokiej jakości (*High-Quality Interaction framework*)

CZĘŚĆ 2 – O video coachingu (VC)

A – Główne założenia

B – O roli coacha i trenera w metodzie VC

CZĘŚĆ 3 – Jak to działa? Doświadczenia krajów partnerskich

A – Perspektywa Polski

B – Perspektywa Włoch

C – Perspektywa Belgii

Bibliografia

Skrzynka z narzędziami... jest dostępna tu:

- W języku angielskim:
http://www.tracks.socjologia.uj.edu.pl/documents/138243923/140250127/TRACKs_Toolbox_en.pdf
- W języku polskim:
http://www.tracks.socjologia.uj.edu.pl/documents/138243923/140250127/TRACKs_Toolbox_pl.pdf
- W języku włoskim:
http://www.tracks.socjologia.uj.edu.pl/documents/138243923/140250127/TRACKs_Toolbox_it.pdf
- W języku holenderskim:
http://www.tracks.socjologia.uj.edu.pl/documents/138243923/140250127/TRACKs_Toolbox_nl.pdf